

לקראת שבת

יעונים וכיורים בפרשת השבוע

שנה ט / גליון שצוי

ערש"ק פרשת תרומה ה'תשע"ג

מדוע זוקק הקב"ה לבית גשמי כדי להשרות שכינתו?

"מראה מקום" ברשי" - אוצר נפלא של דיאקים!

פלפול בשיטת הרמב"ם בעניין ציפוי כלים לגבי טומאה

מדוע הראה הקב"ה למשה דוקא מנורה של אש?



בשוף. ה' לוגם גן גדול ממנו היו לו במשך כל השנה תפוחי אדרמה ושאר ירקות. בשעת עבודתו ה' חזר בעל פה על התנ"ך ועל דיני אורח חיים.

כל דין ה' מנופה אצלך ונקי

ר' יעקב ה' בעל צדקה גדול ובבעל מדות טובות. כשהתחתן וה' עליו לפנים את משפטו ה' אל ר' חיים הוזרע – כך קראו לו – לשאול אותו במא לקבוע את פרנסתו. אמר לו ר' חיים הוזרע: עשה לך פרנסה ממלאכות שיביאו חמימות ליהודי. אכן ועשה בונה תנורים ואורג לבדים.

לר' יעקב ה' כאמור גן גדול של ירקות ופירות שונים, וה' נוהג לחלק לילדים פירות שונים, תפוחים, שזיפים, דובדבנים וכדומה, ומלמד אותם אילו ברוך עליהם, וכל יום אחריו הצהרים ה' מסוף אנסים, נתן להם קוואס [משקה רוסי תוסס] ומספר להם דינים מאורח חיים. כך נוצרו מנהיגים והידורי מנהיגים שונים שנשאו עליהם את שמו של ר' יעקב זיף [נפה], שכן כל דין ה' מנופה אצלך ונקי.

ר' ישראל החי ה' תלמידו המובהק של ר' יעקב זיף, היו לו כמה מנהיגים קבועים מסוימים שהיו מיחסים אותם לר' יעקב זיף, ובמשך הזמן נוספו אצל הידוריים שונים. כך היו לתושבי העיר ליוואויטש מנהיגים שהיו מקובלים מדור לדור.

(תרגום מלוקוטי דבראים ח"א עמ' 226 ואילך)

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תרומה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחררי התורה ולומדי', את הקונטרא 'לקראת שבת' (גליון שצז), והוא אוצר ברлом בענייני הפרשה מתוך רבבות ענייני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומהיגו, כ'ק אדמור' מליאוואויטש זצוקלה'ה נג"מ ז"ע.

זו את למודדי', שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, אף עובדו מחדש ונערך ע"י חבר מערכת, ולפעמים נאמרו הביאורים בקיצור. וכך הורחבו ונתבהרו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רביינו. ופשוט שמעומק המשוגע וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שייעין במקורי הדברים (כפי שנשמענו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויכול לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנזכה לקיום הייעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכיסים", ונזכה לשם תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

ברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

מאתים שנה להסתלקות כי'ק אדמור' הוזקן נ"ע

לקראת שבת

שונים, הוא אירועים נעלמים ביחס, כמו אמרית חסידות ודרכי עבודה, איך התוועדו חסידים, איך בעלי בתים רגילים ואורחים הם שמעו חסידות, והוא אירועים קטנים מהתנהגותם של יהודים העיירות הפשוטים, ואני מגע למסקנה היסודית, שאור החסידות מוח' את כל הנמצאים בסביבה, וכך אלה שאור החסידות הוא לגבים או רמייף בלבד, משפיעה עליהם חסידות, שמקבלים הם חיים אחריות למגורי בקיום המצוות.

מנגנים והידורי מנהנים של תושבי ליבאוויטש

בעלי הבתים והיהודים הפשוטים, בעלי המלאכות בלובאוואיטש, היו בודאי יהודים דרי רגילים, כמו כל היהודים שככל היישובים היהודיים הקטנים, בכל זאת השפיעה עליהם הרבה האירה החסידית, וברגע הרגע בכיר יותר לפני כן, בהכנות לקרהת החג ובמי החג עצם.

כל חג לכשעצמו היו בלויבאוויטש הקדומות והכנות, מנהגים והידורי מנהגים משלו. אין מדובר בנוגע להידורי דינים ומנהגים המקובלים בכל תפוצות ישראל, או מנהגים הנוהגים بعدת החסידיים, אלא מנהגים סטמיים שהיו אמורים עליהם: "כך נהג ר' יענקל זיפ [=נפה]", או "כך נהג ר' ישראאל דבר לעברעדיקער (בונאי)".

היו במדריגת גבורה יותר, בכמויות ובעיקר באיכות

ר' יענקלו זייפ ור' ישראל החי, שניהם תושבי ליאבאוויטש [בתקופה קודמת הבуш"ט הק']. בזמןם שהיו מודדים את האדם לפ' ידיעותיו בתורה, היו הם יהודים רגילים שידיעותיהם בלימוד היו מוגבלות. אבל הם היו מארי עובדין, בעלי מעשה.

בכל היו בעלי המעשה באוטם ימים במדרגה גבוהה יותר מאשר בשנים אלו, הן בנסיבות ובעיקור באיכות. הכל ה' נעשה בתמיינות והיו בעלי מעשה שהוא בעלי מדרגה אף ביחס לבעלי המעשה עצם.

רב הצדיק רבי ישכר דוב מקאובילניק, המגיד בליובאוויטש – אחד מהתלמידים הנוסתרים של מורהנו הבועל שם טוב, אצלו למד רבנו הוקן בילדותו – סiffer, שבבוואו לליובאוויטש בתור חתן – בשנת תפ"ה בערך – מציא את ר' ישראל החי, שה' או אדם ישיש בן כתשעים שנה ואולי יותר, ובשררי יישראאל היל' מופל או מטור הו' או משוויזום בוי' ובחייהם של ארבע אחים.

...ר' ישראלי ה' מספר שבילו באויטש הי' יהודי שקראו לו ר' יעקב, יהודי פשוט, לא למדן, אלא שהי' בקי בתנ"ך באותיותיו, והי' בקי בדיניו אורח חיים למון הלכות הבוקר ועד לדין האחרון של י"ד וט"ו אדר ראשון על פרטיו פרטיהם.

אותו ר' יעקב ה' עוסק בימי הקיץ בבניית תנורים ובימי החורף באריגת לבדים, והתפרנס



מכון אור החסידות

| | |
|---|------------------|
| United States | ארץ הקודש |
| 1469 President St. | ת.ב. 2033 |
| #BSMT | כפר חב"ד 60840 |
| Brooklyn, NY 11213 | 03-738-3734 |
| 718-534-8673 | הפטזה 08-9262674 |
| www.likras.org • Likras@likras.org | |

תוכן העניינים



כך נהג ר' יענקל זיפ

כל חג לכשעצמו היו בליובאוויטש הקדמות והכנות, מנהיגים והידורי מנהיגים משלו. אין המדבר בוגר ליהודי דינים ומנהיגים המקובלים בכלל תפוצות ישראל, או מנהיגים הנוהגים בעדר החסידים, אלא מנהיגים סתמיים שהיו אמורים עליהם: "כך נהג ר' יענקל זיפ [נפה]", או "כך נהג ר' ישראל דער לעבעדעיקער (החי)"

תיאור נפלא אודות המנהיגים וההידורים בעירה ליובאוויטש, ואודות מקורות מיהודי נפלא שקרה לו ר' יענקל זיפ"

היכן שרצינו של אדם שם הוא נמצא

מחשבה וצייר (דמיון) בכוחם להעמיד את האדם, בכל מין ומקום שהוא רוצה. כלומר, כשהאדם רוצה, הרי במחשבה וצייר הוא יכול להעמיד את עצמו בעבר שלפני עשרה שנים ולהיות אותו מחדש בזמן ובמקום זה שהוא נמצא, כפי שהייתה אז.

מורנו הבב"ט נ"ע אומר "היכן שרצינו של אדם שם הוא נמצא".

... בכוח לבוש המחשבה והצייר להעמיד את האדם בעבר הרחוק ביותר, שבמקום שהוא נמצא כתעת, יוכל להיות מחדש אשר ראה אז, באותו חווית שחווה אז. אדרבה כתעת כשהוא מבוגר ומנוסה יותר, וכבר עבר חלק מסוים מחייו, הוא יוכל להבין באופן טוב ועדין יותר את אשר ראה בעבר.

לעתים קרובות חי אני מחדש, במחשבה וצייר, מחזות שונות שראיתי בליובאויטש בזמן

מקרה אני דורך
במידותיו של ארון קמיפלי
מדוע הוצרך רשי לפרש שמחולקת "חכמי ישראל" האם הס"ת ה"י בתוך הארון או מחוץ לו
מקורה "בבבא בתרא"? / האמנם המחלוקת (בין "חכמי ישראל") במקומות עמידת הספר תורה
מביאה לחלוקת בגודל הלווחות, האם היו קטנים יותר ולן ה"י מקום להס"ת בתוך הארון
או שהיו גדולים יותר ומילאו את החל הארון בלבד? / באiorו המוכיח כיצד מראה מקום
ברש"י, שנראה כציוון בעלמא, יש בו כוונה מיוחדת ומדוייקת להפליא
(ע"פ לקוטי שיחות ח"ט עמ' 196 ואילך)

פנינים
יעונים וביאורים קצרים

יינה של תורה
הgilוי האלקי הנעלם ביותר
הרי הקב"ה אינו מדור ומוגבל בהגבלה המקום ח"ג, ו"את השמים והארץ אני מלא", ומדוע
נצרך לבנות לו ית' משכן שדוקא בתוך מקום ההוא יכול להיות "ושכנת תותכם"? התינה
עובדת הקרבנות בשמיota, כיון שככל מהותה היא עבודה גשמית, בהמה גשמית ובаш
גשמית וכו' – מובן שיש לה מקום מיוחד, אך עבודה התפילה שהיא עבודה שבלב מה טעם
תהי" מוגבלת ומודעה שצריכה להיות מכוonta לירושלים? / החדש המזוהה שבמשכו
ובמקדש: חיבור הבלתי-גבול והגבול
(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 902 ואילך)

פנינים
דרושים וגגדה

הידושים סוגיות
בשיטת הרמב"ם בעניין ציפוי כלים לגבי טומאה
יתקשה אמרاي לא פירוש הרמב"ם קרשי" ציפוי מתכת הוא טעם לקבלת טומאה / יבאר
פלוגתא יסודית שמצוינו בכמה מקומות בש"ס בין ב"ש לב"ה בדיני התורה, ועפ"ז יסביר
בביאור פלוגתת ר"א ורבנן דסוף חגיגה בעניין כלים מצופים
(ע"פ לקוטי שיחות חט"ז עמ' 309 ואילך)

תורת חיים
דרכי החסידות
כד
כז



במידותיו של ארון קמיפלגי

מדוע הוצרך רשי' לפרש שחלוקת "חכמי ישראל" האם הס"ת ה' בתוך הארון או מחוץ לו מוקורה "בבבאה בתדרא"? / האמנם המחלוקת (בין "חכמי ישראל") במקומות עמידת הספר תורה מביאה לחלוקת בגודל הלווחות, האם היו קטעים יותר ולבן ה' מוקום להס"ת בתוך הארון או שהוא גדולים יותר ומילאו את חלל הארון לבדים?

באיור המוכיחה כיצד מראה מקום ברש"י, שנראה כציוויל בעלמא, יש בו כוונה מיוחדת ומדויקת להפלייא

בפרשנותנו מארך הכתוב בציווי ה' אודות עשיית הארון, פרטיו ומודתו; לאחר מכן, בפרשנתו ויקהל, מדובר על כך שבצלאל עשה בפועל את הארון; ובפרשת וילך (לא, כי) מוצאים אנו הוספה בעניין זה של הארון: שמשה צוה את הלוויים לשים את ספר התורה שכתב "מצד" הארון – "לקוח את ספר התורה זהה, ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם, וה' שם בר' לעד".

ובפירוש עניין זה בספר התורה הושם "מצד ארון ברית ה' אלקיכם", מביא רשי' בפירשו שם מחלוקת – האם הס"ת הוושם בתוך הארון או מחוץ לו:

"נהלכו בו חכמי ישראל בבבאה בתדרא: יש מהם אומרים, דף ה' בולט מן הארון מבחוץ ושם ה' מונח; ויש אומרים, מצד הלווחות ה' מונח בתוך הארון".

ויש לדקדק בדברי רשי' אלו – ובהקדדים:

הנה בכלל (ראה גם משנת' במדור זה בש"פ שמות שנה זו, ע"פ המבוואר בלקוטי שיחות ח"א עמ' 55 ואילך).

דרך השקר מרובות ה', אבל דרך האמת היא אחת,

ואף שרואים שאפשר להפוך את התלמיד או תלמידה בתה אחת וולעשותו אדם השלם, ושינויי אפשרי הוא רק לאט ומן הקל אל הכל, הנה בשעת התעמולה עצמה מוכחת ההסברת, שהדברים אשר אותם דורשים מאתו, אין הכל הם ואני ממצים את השלים, כי כל אחד ואחת מהויב בכל התריג' מצות, ורק שבתתחשב עם מצבו, מתחילהם אותו בענין פלוני ופלוני, כיון שאינו מוכשר לעת עתה לקבל הכל ביחיד,

ועוד זאת, אשר אין האמת סובל שניות, ובנגע לעמנו גוי אחד בארץ, הרי כל שנויות ממנו ולהלאה – אפילו אם לתקופה קצרה מקבלים אותה מפני כמה סיבות – וכמו שאין לנו אלא אלקאה אחד וכך אין לנו אלא תורה אחת, אשר קדושה היא, כמו בדרכה הראשונהAnci'h אלקיין, כן גם בכל שאר האותיות והתיבות אשר מראשיתה ועד סופה, ואין להתיירא אשר הנוגע לא יקבל זה, כי רואים במוחש את ההיפך, אשר דוקא האמת הגלויל ובלי فرصות מתקבל אצלם, אף שבחייהם המעשים עדין לא הגיעו למדרגה לעמוד בכל הנסיבות הנפגשים בחיי האדם.

"סוף סוף דברים היוצאים מון הלב נכנסים אל הלב"

הנקודה התיכונית מכל הארכיות האמוריה היא, אשר על כל אחד ואחת מבעלי השפעה ובividוד בשדה החינוך הקשר, לעבד בכל מרצו ויכולתו בעבודה קדושה זו, ואף שאסור לו לוותר אפילו על הגrouch שבין תלמידין, אסור לו גם כן לדפות ידיו ממלאכת שמים זו, אם רואה בלתי הצלחה בעבודתו, וסוף סוף דברים היוצאים מון הלב נכנסים אל הלב, ובמשך הזמן יראה פרי טוב בעמלו.

– מובן שם בכל ענייני האדם זקנים לעזר מן השמים, על אחת כמה וכמה בעבודת החינוך, אשר הכהות המגנדים על ה' ותורתו, נלחמים בזה בכל האמצעים והאופןים, ולהוספה בעזר מן השמים צריך להשתדל ע"י שלימות עצמו ובענייני עצמו, והענין² כפשוטו בחים הימים יומיים, מתאים לטורתנו תורה חיים ומצותי, ואין זה³ סתירה לעובודה עם הזולת, ואדרבה אחת מסיעית לחברתنا. ישמחני אם קיבל מכתב ידיעות ממנה שמשיך בעבודתו בהשפעה הרצוי' בחוגו ובסביבתו, השפעה ברוח ישראלי סבא במרץ ההולך וגadol מזמן לזמן, ותקותי חזקה אשר כעבור משך זמן לא ארוך, יכול לבשר גם שנראים פירות בעבודתו ...

(אגרות קודש ח"ב אגרת ג'תט)

(2) כלומר הכוונה בהשתדרלות ב"שלימות עצמו ובענייני עצמו", הוא כפשוטו – בחים הימים יומיים וכו'.

(3) ההשתדרלות בשלימות עצמו.

לקראת שבת

לקראת שבת

ההורה מסיפור חז"ל על ר' עקיבא ותלמידיו

עוד זאת, ובקדם המסופר על רבנו עקיבא, אחד מגדולי התנאים, ומעמודי התורה שבעל פה שלנו, שמספרים חכמיינו ז"ל¹ אודוטו, אשר ארבעים שנה ה' מלמד משפייע ומוחנך ונשיא, וה' לו ארבעה ועשרים אלף תלמידים, תלמידים בערכו, זאת אומרת שלפי מצב ידיעותיהם ואופיים, רב ארבעים ושליהם ציריך ה' להיות במדי איש כרב עקיבא, ומפני סיבת הנה מתו כולם ר' ולוללה מושפייע שלם ציריך ה' למשה זכריה, והוא עקיבא המשמה תלמידים, והם החזירו את כל התורה היהתה תורה שתשתכח בישראל, והעמיד רב עקיבא המשמה תלמידים, והם החזירו את כל התורה שבעל פה והפיצוה בישראל בזמנם ובדורם, ונמסרה דור אחר דור עד שבאה אלינו ולבניינו לבניינו עד עולם.

פשט שאין תורה לנו ספר סיורים בעולם, כי אם תורה כמשמעותה לשון הורה, אשר כל עניין שבה, מלמד הוא ומורה דרך לכל אחד ואחת, וביחוד סיור הנ"ל הוא מופת ח' אשר על האדם לנצל כשרונותיו בכל האפשרי, ואיזה תופעה שלא תפגע בו בעבודתו זו, איןנו רשאי שתשפיעו עליו אוizia נמיכת רוח, ואפילו אם הוא ח"ז עיל דרך האמור לעיל, אשר עמל של כמה שנים אבד בתהו, כפי הנדמה לעיניبشر, עליו להמשיך במרץ ובשמה בעבודתו הקדושה, וסוף כל סוף בודאי יצילה, אף אפשר, על דרך האמור לעיל, שבמספר גדול לא הצליח או שלא עשו פרי, הרי שבכמויות קטנה יצליח הצלחה מופלגת, שתמלא את כל החסרונו ותשביע רצונו بعد כל העמל אשר עמל, וככלשון הכתוב המובא על ידי חכמיינו ז"ל בסיפור הנ"ל, בברוך זרע זרען ולערב אל תנח ידיך, כי אין יודע איזה מהם יוכשר.

"המקנות ממוריות זו הן, אשר בודאי ציריך להוסיף אומץ בעבודתו ..."

בודאי ציריך להתעורר רגש של מורירות, על כל אחד ואחת הנוטה מדרך הישרה מדרך התורה ומהמצוות, אפילו אם נתיתו זו היא רק לימים ספורים ובענינים קלים, כי כל רגע ורגע יקר הוא, וכל פעולה ופעולה רבת ערך, ובפרט ציריך להיות רגש ממוריות זו אצל המחנן והמשפיע, אבל המסקנות ממורירות זו הן, אשר בודאי ציריך להוסיף אומץ בעבודתו אשר עד עתה, לשפרה ולהשלימה, והרי כלל כללו, אין לך דבר העומד בפני הרצון, ולא רק בנוגע לתלמידים חדשים ולמושפעים חדשים, אלא גם בהנוגע לאלו שלעתה לא נראית השפעתו בהם, או שנעלמה מעוניו בשר, ועוד ביתר שאת.

"דרך הפשרה, אינה מצילהה בכלל, וביחוד בין הגוער ..."

ציריך להביא ולחשיק בחשבונו אשר דרך הפשרה, אינה מצילהה בכלל, וביחוד בין הגוער, כי טענות פשוטה, שאם אפשר לעשות פשרה לשישי ולרביעי, אפשר ג' להגדילה ולעשות פשרה פשרה למחזקה וליותר, ועוד זאת, אשר אם הדבר סובל פשרות, הרי זה עצמו ראי' שאינו האמת, כי

¹) יממות סב, ב.

וראה ספר 'כללי רשי' (כה"ת, תשנ"א) עמ' 112 ואילך) אין מדרכו של רשי' בפירושו על התורה לציין את המקורות לדבריו, ואפילו כאשר מדובר בדבר חדש או פלא שלכאותה דרוש לו מקור.

[לדוגמא: בפרשנת נצבים (כט, י) חידש רשי' מאורע שלם שאין לוזכר במקרא: "באו כנענים להתגיר בימי משה כדרכם שבאו גבעונים ביום יהושע .. וננטן משה חוטבי עציים ושואבי מים" – ולא ציין רשי' כלל למקורו של חדש זה בדברי חז"ל; ובפרשנת האזינו (לב, יג): "מעשה באחד שאמור לבניו בסיכון הבא לי קציאות מן החבית, הלך ומצא הדבש צף על פיו" – ולא ציין רשי' מקורו של מעשה זה; ועוד שם (לב, כד): "מעשה ה' והוא הרחלים נושכים וממיתין" – וגם לעניין מופלא זה לא ציין רשי' מקור כלל!].

ומעתה יש להבין בכךון דיון, בהמחלוקת האם הס"ת ה' בתוך הארון או מחוץ לו – מודיעו הוצרך רשי' לפresher שמחולקת "חכמי ישראל" מקורה "בבבא בתרא" (יד, א-ב?) ולכאורה ה' לו כתוב: "נתקלו בו חכמי ישראל" (וכדרכו בכ"מ. וכך גם משפטים כב, יד: "נתקלו בו חכמי ישראל שוכר כיצד משלם" – ולא פריש רשי' היכן), ותו לא!

ובפשטות: אם רשי' לא ה' מציין שהמחלוקה נמצאת "בבבא בתרא" – וכי היינו חסרים מהו בהבנת "פשטו של מקרא"?

ב. [ואגב אורחא – יש להעיר בעניין זה:]

בפרשנתנו, בסימן ציוויי הארון, נאמר: "ונתת אל הארון את העדות אשר אתה אליך" (כה, טז). ופירש רשי':

"ונתת אל הארון – כמו בארון; העדות – התורה שהיא לעדות ביןינו וביניכם, שצויתי אתכם מצוות הכתובות בה".

ויש מפרשין שפירשו (ראה גור Ari. לבוש. נחלת יעקב), כי כוונת רשי' (באומרו "התורה שהיא לעדות ביןינו וביניכם") היא לספר התורה שאוטו כתוב משה; ולפי פירושם, כוונת רשי' כאן היא שה' צוה את משה לשים את ספר התורה בתוך הארון, ודבורי רשי' בפרשנתנו מותאים לשיטה השנייה שהביא בפרשנת וילך.

אםنم כד דיקת, פירוש זה מוקשה והוא מכמה פנים (בדרך הפשט עכ"פ):

א) קשה לומר שבזעם בפרשנת וילך מביא רשי' מחלוקת בדבר, הרי בפרשנתנו הוא סתום בפשטות כשיתה אחת.

ב) ידוע רשי' כתוב דבריו באופן המתאים לתלמיד צער, "בן חמיש למקרא"; ובכך, התלמיד הלמד את פרשנתנו, פרשת תרומה, אין יודע עדין ממציאות הספר תורה (שכתב עלי' רק בפרשנת וילך) – ואיך יתכן כי רשי' יכתוב באופן זה, בלי לפרש כוונתו?!

ג) ספר התורה נכתב על ידי משה – ואיך מתאים שהקב"ה יאמר על זה "אשר אתן אליך"?!

ד) לפי פירוש זה עולה, כי כל הכתוב בפרשנותו מדבר בזמן הקמת המשכן, מלבד פסוק זה ד"ונתת אל הארון" שהי' רק בשנות הארבעים (שהרי רק אז נשלה מה כתיבת הספר)! ופלא גדריל יותר, שרשי"י אינו רואה צורך להעיר על זה!

ולכן מחוורתא לפרש כפירוש המשכיל לדוד (וראה גם באර בשרה), שכונת רשי"י בפרשנותו באומרו "התורה" היא רק ללוחות הברית שניתנו מידו של הקב"ה (וכפרש"י פקדוי מ, כ: "העדות – הלוחות". וראה רשי"י תשא לב, יט שמה שאמר בנוגע להלוחות: "התורה כולה כאן"), ונצטווה משה כאן לשים את הלוחות בתוך הארון;

ורק בפרשת וילך, בסוף ארבעים שנה, אז (לאחר שישים משה לכתחזק את ספר התורה) נתחדש הצורך לשים גם את הספר תורה בסמיכות להארון: בתוך הארון – לצד הלוחות (לפי שיטה אחת), או מצד הארון מבוחץ (לפי שיטה שנייה).

ג. ויש לבאר, שהטעם שהוצרך רשי"י לציין ל"בבא בתרא" – היא כדי לישב קושיא פשוטה העוללה להתעורר אצל התלמיד הלומד את פירושו (אם הוא "תלמיד ממולח"):

הנה בפרשנותו (כה, י) מפורשות מדות הארון – "אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו"; ודבר המשפט הווא, שמדת הארון נעשתה באופן המתאים למזה שיוונה בתוכו.

[לכוארה הי' אפשר לומר, שזה שהארון נעשה באופן של "אמתים וחצי ארכו" הוא כדי שיוכלו שני בני אדם הנושאים את הארון להלך בין ידי הארון, ואם הי' שיעור קטן יותר לא הי' מקום לשני אנשים במאצע (וכברבי רשי"י פרשנותו כה, יב: "וארכו של ארון מפסיק בין הבדים אמתים וחצי בין بد בלבד, שהוא שני בני אדם הנושאין את הארון מהליכין ביניהם");

אבל, לצורך זה הי' מספיק גם שיעור של "אמתים" בלבד, ואין צורך בא"מתים וחצי". וכך שמדוברים אנו בשולחן, שהי' אורכו אמתים בלבד (פרשנותו כה, יג), וגם אותו נשאו בבדים כמו הארון – הרי שהי' מקום לשני אנשים להיכנס בין אמתים, וא"כ זה שהארון נעשה אמתים וחצי – שירד למטה שנמצא בתוכו].

ומעתה מתקשה התלמיד: הרי מדות הארון מפורשות הן בתורה שכחתי, ומוסכמות הן על הכל. ובכן, האמן המחלוקת (בין "חכמי ישראל") במקומות עמידת הספר תורה מביאה למחלוקת בגודל הלוחות:

לפי השיטה שהספר תורה הי' בתוך הארון – היו הלוחות קטנות יותר (ולכן הי' מקום להס"ת בתוך הארון), ואילו לפי השיטה בספר התורה הי' מוחוץ לארון – היו הלוחות גדולות יותר (והם מילאו את חלל הארון לבדם)?!



סוף הפירות לבוא

גם כאשר אין מתחך רואה תוצאות בעבודתו עליו לדעת שהזקה על תעמולה שאינה חזורת ריקםoso"ס יפלו הדברים / דרך הפשרה אינה מצלילה כלל ובמיוחד בין בני הנער

חזקת תעמולה שאינה חזורת ריקם

... אף כי מזמן מגיעות אליו ידיעות אודוטו,نعم לי לקבל עתה מכתבו, אף כי מובן שאינו רצון ממצב הרוח הנשקל בו, והוא נפילת רוחו על אשר לפניו רואה פרי בעמלו ובעבודתו בתוככי הנער.

ואף כי מובן אשר שביעת רצון גמורה של עסקן ובר פועל אינה מביאה תוצאות טובות ביוותר, כי עלולה היא להחליש את המרצ' אשר בו, כיון שהיצר מפתחו למורה, עשית דיך והצלחת, ועתה יבואו אחרים וימשיכו, הרי גם קצה השני, הינו רגש של יאוש ואפילה של נפילת רוח חזקה, תוצאות' בלתי רצויות ועוד יותר מזיקות מאשר התקומות מהקצתה הראשונית, כי הרפין הנגרם על ידה גדול יותר.

בנוגע לגוף העני שהנער שהשקיעו בו כלכך עמל, ובכל זה נשף בזרם החילוני, הנה חזקה לתעמולה שאינה חזורת ריקם, אף שלא תמיד מצלילה אותה המדה שאלי' שוואפים ומקומים. ועוד זאת אשר לפעמים תכופות ביותר התקומות נראות רק לאחר זמן מכמה וכמה סיבות, ולפעמים רבות מتأוחר עד שמסתדר המהונך והמושפע בחיה משפחה, שאז אינו בעל שינוי כלכך, מביא בחשבון את כל העבר עליו ומצבו בהווה, ואז, גם התקופה שקיבלה השפעה מאיש פלוני במקום פלוני נכנסת בחשבון זה ויכולת להכריע את כף המזונים לצד הטוב.

לקראת שבת

להביאו לעזרה, א"כ אם א"פ לו לאביו להביאו (בקטן, לא פטף) פשטות שאי חיב (זהה השיער שאינו יכול לרוכב על כתפיו). אבל כשאבוי יכול להביאו – באיזה אופן שיהי – מחויב בה.

אמנם כשבוגרונו בפרטיו הדריך הרו' תוכנו עניין החינוך הוא לא חינוך סתום, אלא – באופן שקיים המצווה דהקטן בקטנותו – יחנכו וירגלו לעשות מצוה זו בגדלותו, וכך כל שאינו יכול לרוכב על כתפיו של אביו קטן פטור (כבריש"י במשנה ד"ה שלש רגלים). אבל אם יוכל לאחיזו ולהלך ברגלים שלו מחויב, שהרי אז עושה הקטן המצווה כמו בגדלותו. וראה בגמ' שם, וא"כ בריש"י וט"א בהסוגיא שם. ואבמו"ל.

האב חייב להנכו בפרש"י ותוס' ברכות מה, א. ועוד. ואכ"ם.



ונמצא ש"אדרבבה חגיגה עדיפא" (וזוהי שיטת ב"ה) מכיוון שיש בה שתי אקלילות לגביה, ולכן צריכה החגיגת להיות שווה יותר מעולת ראי".³⁴

(34) ויל' השיטות דסימום המס' גם למחלוקת הא' דבר"ש וב"ה במשמעותו: אייזה קטן כל שאינו יכול לרוכב על כתפיו של אביו כל שאינו יכול לאחיזו בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית ב"ש וב"ה אמרים כל שאינו יכול לאחיזו בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית כו'. ובפרש"י: אבל מכאן ואילך אע"פ שאינו חייב מן התורה הטילו חקמים על אביו ועל אמו להנכו במצות. וראה שם תוד"ה אייזה. ובגמ' שם ו, א: דכללות העניין הוא, שאביו* חייב להנכו במצות –

(* וידוע שהשקר"ט אס הקטן נק' מחויב בדבר או שرك

לקראת שבת

וכדי להבהיר פרט זה, מצין רשי" שמהלוקת נמצאת "ביבא בתרא"; וכאשר התלמיד יעיין שם, יראה שאין מחלוקת בגודל הלוחות, אלא בפירושן של מדות הארץ:

בעל השיטה בספר התורה הי' מחוץ להארון – מפרש את ה"אמתים וחצי .. ואמה וחצי" באהמה "בת חמישה טפחים", אך שהארון לא הי' כה גדול והלוחות לבדים מילאו את חללו;

ואילו בעל השיטה בספר התורה הי' בתוך הארץ – מפרש את ה"אמתים וחצי .. ואמה וחצי" באמה "בת ששה טפחים", ובמילא הי' הארון גדול יותר, אך שהי' בו מקום גם להספר תורה.

ד. ויש להוסיף בהדוק הנפלא שבלשון רש"י:

הנה מחלוקת זו בעניין מקום עמידת הס"ת, וכן במדות הארץ – מצינו גם בתלמוד ירושלמי (شكلים פ"ז י"א וסוטה פ"ח ה"ג), וכן במדרשי רבבה (במדרשי רבבה פ"ד, כ); ואולם רש"י מצין דока ל"ביבא בתרא". וכן דיקת שפיר, הרי ציון זה מכוון ומדויק, כי רש"י מופרחה לציון דока לשם – ולא להירושלמי ולהמדרשי.

וيبן בהקדמים אשר באופן עמידת הלוחות בתוך הארץ – מצינו בדברי חז"ל שלוש שיטות:

(א) שיטת הbabelי ("ביבא בתרא") – רוחב כל לוח הי' ששה טפחים, וביחד הם תפסו שניים עשר טפחים, רובה ככולו של אורך הארץ.

(ב) שיטת הירושלמי – רוחב כל לוח הי' רק שלושה טפחים (ויש בזה גירסאות שונות, ואכ"ם. אך בתוספות מנוחות צט, א מפורש שכן היא שיטת הירושלמי. וכן הוא בעוד מפרשים), ושתי הלוחות ביחד ששה טפחים.

(ג) שיטת המדרש – אמן רוחב כל לוח הי' ששה טפחים (הbabelי), אך הלוחות היו מונחים "על צדיהם", כלומר: לא שוכבים לאורך הארץ אלא עומדים לגובה הארץ, וכך נמצא שבקרכע הארץ תפס כל לוח רק את מدت עוביו – שלשה טפחים, וביחד – ששה טפחים (הירושלמי).

ומשלוש שיטות אלו בעניין הלוחות השלמות (השניות) ואילו עמידתם בארץ – מסתעיף גם ההבדל בעניין שברי הלוחות הראשונות, שגם הם היו בתוך הארץ (לפי דברי חז"ל):

(א) לשיטת babelי – לא הי' מקום לשברי הלוחות לצידן של הלוחות השלמות, כיון שהלוחות השלמות כבר תפסו את רובה ככולו של אורך הארץ; וכפי שמסביר רש"י על הש"ס, הרי לשיטה זו שברי הלוחות היו מתחתן הלוחות השלימות.

(ב) לשיטת הירושלמי – כיון שרוחב הלוחות השלמות הי' קטן בהרבה (מכפי שהוא לפי babelי), רק שלושה טפחים, הרי שהי' מקום מספיק גם לשברי הלוחות לאורך הארץ, והם עמדו לצידם של הלוחות השלימות.

(ג) לשיטת המדרש – כיון שהלוחות עמידו "על צדיהם", ותפסו רק ששה טפחים, הרי שהי' מקום

מספיק גם לשברי הלוחות. [בפירוש מהרו"ז על המדרש כתוב: "ועל השלים מונחים השבורות". אבל מפסיק לשון המדרש "לפי שלא היו עבות אלא שלשה טפחים" – מובן שהיו מונחות זו אצל זו, שבמהמשך לזה מבאר דלהיות שהוא עבות רך שלשה טפחים, שכן ה' מקום באורך הארון עברו שתיהן כשהן מונחות על צדיה].

ה. והנה, רשי" בפירושו על התורה – לפי "פשוטו של מקרא" – דרך אחרת יש לו בעניין מקומות של שברי הלוחות הראשונות (שיטה ربיעית), ולשיטתו הם לא היו ביחד עם הלוחות השולמות; כי איליבא דרש"י, היו שני אדרונות: ארון אחד שעשה בצלאל חלק מכל המשכן, דבי' עסקינו – ובו היו מונחים רך הלוחות החשניות (השלימות). ולפי שיטה אחת גם הס"ת); וארון נוסף שעשה משה (קודם שהיהודים הלוחות השניות) – ושם היו מונחים שברי הלוחות הראשונות.

[וכמו שכותב רשי" בפירושו לפ' בהעלוותך י, לא), על הפסוק "וארון ברית ה' נושא לפניהם" – זה הארון היוצא מהם למלחמה, ובו שברי לוחות מונחות].

ומפירוש יותר בפירושו לפ' עקב (י, א): "... ולא זהו הארון שעשה בצלאל .. זה ארון אחר ה', וזה שי' יוציא מהם למלחמה; והוא שעשה בצלאל לא יצא למלחמה, אלא בימי עלי ונענשו עליו ונשבה"].

ומעתה מובן, שכאשר רשי" (בפירושו על התורה) בא לבחור באחת משלשות השיטות בחז"ל באופןו עמידת הלוחות (השלימות) בתוך הארון – מוכರח הוא לנ��וט דוקא בשיטת הבבלי, ש"בבבא בתרא":

אם יתפוס רשי" כshitah הרושלמי או כshitah המדרש, שהלוחות השולמות היו תופסות באורן רק שש טפחים בלבד – והרי רשי" בפירושו לתורה לא ס"ל שברי הלוחות עמדו גם הם בארון – יעלה כי חלק גדול מהארון ה' ריק;

ולכן מציין רשי" דוקא למזה ש"נחלת". בבבא בתרא, כי לשיטת הבבלי הלוחות השולמות היו תופסות שנים עשר טפחים בלבד, ודוקא כך עולה כי הארון מלא לארכו (אם על ידי הלוחות בלבד, או ביחס עם הספר תורה, נג'ל בארכו) גם לולי שברי הלוחות (ואמנם לשיטת הבבלי גופה הרי שמתהת הלוחות השולמות הונחו שברי הלוחות, אך פרט זה לא סבירא לי לרשי" לפי "פשוטו של מקרא").



וממוצא דבר לנו כמה דברי רשי" מודיעקים בתכליות, ואפילו מראה מקום שנראה כציוון בעלמא – יש בו כוונה מיוחדת ומודיעית להפלייא.

והן הן הדברים, דכשמסתכלים על עניין הקרבנות בכללותיו יוצא שקורבן שכולו לגובה צורך להיות שווה יותר מקרבן שرك חלך ממנו הוא לגובה (וזוהי שיטתת ב"ש), אבל מצד פרטיו העניין, הרי "אדרכיה" המסקנה הפוכה: אכילת כהנים³¹ (וגם אכילת בעליים³²) בקרבן הוא ג'כ' מצوها וא"כ גם אכילתם הוא עניין של "גבואה"³³, מחלוקת ב"ש וב"ה שנתקدت הסברתה היא כבמחליקת ר"א וחכמים בסיום המסכת.

בדמשנה הראשונה דהאגגה (המשנה הנדרסת בغمרא. ובמשניות הוא מ"ב²⁹) שניינו: ב"ש אומרים הראי' שניי כסף והחגיגה מעה כסף, וב"ה אומרים הדrai' מעה כסף והחגיגה שתי כסף. ומbara' בגمرا'(ו, א) שב"ש ס"ל שכינוי "שהרא'י" זה אחר מ"ת, כסדר הפרשיות. ואלבי' ב"ע [ולהעיר שבתומי ר' ר' ד' להגיה שם מפרש זה "שישנה לפני הדיבור" דהיינו לפני ר' אלוי מהאל מועד" (דר"פ וקרא)].

אבל עדין צ"ק מדוע לא הביא טעם השני שבגמ' (הן לב"ש והן לב"ה) "וזwid מצינו שריבבה בהן הכתוב וכו'". ואולי כי ס"ל (קדיש מע מפשות הלשון) שזהו רק טעם נוסף. וראה מה שמשים שם בפה"מ "ואלו הראות והתשבות וטענות קוצר המקום הזה מלගדים".

ועוד ועicker – מכלי הרמב"ם שמביא (באם אין נפק"מ לדינא) קרא ודורשה היותר פשוטה (יד מלacci כליל הרמב"ם אותן). וא"כ.
(31) בפירושי" שם (ו, א) "שתי אכילות" – מובה ואדם. ובפה"מ להרמב"ם (ועד"ז ברע"ב): לפי שיש בהם חלק לשם וחלק לבעלים וחלק לכהנים.

אבל צ"ק אם אפשר לפרש הביאור שבפניהם לפי דעת הרמב"ם (בפה"מ), שהרי אין מפורש בדעתו אם גם אכילת בעליים מצויה – ראה בהנסמן בהMOVIA בסוף דבריו בטוט"א שמוסברת העדיפות בנדר"ו). וראה בית האוצר מע' ב' כלב. ב. (ב) ועicker: לדעת הרמב"ם (30) בטוט"א שם כ' דלב"ה אי' שהאגגה עדיפה, אלא שמצד טעם זה הוא לעולות ראי', אבל: (א) פשנות לשון הגם' שם לכארה לא ממשען (וראה גם בסוף דבריו בטוט"א שמוסברת העדיפות בנדר"ו). וראה (32) ראה הננסמן בלקו"ש חט"ז שיתה ב' לפ' בא ע' 104 הערכה 24.

(33) להעיר דכהנים (ובבעליים) משלחן גבואה כא זכו – ביצה כא. פרשי" שם ד"ה הנקנים (וראה Tos' שם ד"ה אבל. ועוד). ובפרש"י סוכה (ט, א ד"ה על): שלמיagi... דזכו בהו בתדר הכל משלחן גבואה כעבד הנוטל פרס.

* דאה בכוורות י, א. פרשי" ביצה כ, ב – ד"ה חלה. וראה אנציקלופדיית תלמודית מע' אישורו השובון.

הנחות או מובהז הזהב שהם מקבלים תומאה. ומה שברטיו של המובהז הרי הנחות והזהב הם ציפוי למובהזות פלמי לו – איז' משנה וקובע. ומילאם הם מקבלים תומאה לולא שהتورה אמרה שגם שם כקורע שאינה מקבלת תומאה. אבל חכמים סבירו שגם אם לא למד זה אין מקבלים תומאה, כי אף שבכללות ובענינו, המובהז – הן מובהז הנחות והן מובהז הזהב – הוא כלי של מהכת, ולכן נקרא כך, אבל בפרטיו המובהזות, המתכת איננו אלא ציפו²⁶, וציפוי, הפרטים המראים את מטרת ותכלית השימוש של כל מין בפני עצמו: מטבחות המצוירות לccoli ומילא – בטל לו (ומילא גם הכלי איננו מקבל תומאה (מחמת הציפוי), ופרטים אלו מכוונים את הכלל, נ"ל. ולכן אין צורך בלימוד מיוחד מכתב שאין המובהזות טמאים, אלא מספיק הטעם דמפנייהם מצופים²⁷.

(26) והוא דוגמת מחלוקת ב"ש וב"ה (אלות פי"א מ"ג): "ה' אדם נתנו שם (תחת הסדק וכליים מצד אחד וטמאה הצד אחר – אם האדם השוב אל להביא את הטומאה) בש"א אינו מביא את הטומאה וב"ה אומרים אדם חילול הווא והצד העליון מביא את הטומאה (ועד"ז שם מ"ד). וראה מפרשי המשנה: "מצד קביעות כלות הדבר, האדם כמו שהוא", הרי האדם בר' אחד ומץיאות אחת (גוש אחד). אבל מצד הפרטים הרי הוא "עור ובשר תלבישני", ופנימיותו הוא חילול טפח. ראה משנה אחרת שם. וראה צפ"ג "מהדורות נו, סע"ג ואילך, שנבאר מחלוקתם אם גופו של האדם נחשב כגוף אחד, או שהוא מרכיב מוחלקים*. ועפ' הנ"ל י"ל שתלו בישיטם הנ"ל.

(27) והחידוש בשיטות כאן: לפ"פ הרמב"ם בפיה"מ כלים שם, ומהר"ז קורקס שם (הובא בסעיף א) מובן בפשטות החידוש, כי ביחיד עוז השחזיפוי פועל ביטול הכליל שלא יטמא, אומרים השחזיפוי בטל לגביה הכללי.

גם לפ"פ הרמב"ם והרעד"ב שם, יש למצוא קו הנ"ל בשיטות ב"ש וב"ה, דבר מהlıklar לפרטים: רע"ב ומיל"מ (שבהערה שם), שגם מ"צ לעליון טמאין כיוון שעשוין נחת, וצפויין בטיל לבניה שיאר כליל מוחדים לספרים ואין ממשמי אדם כו, וב"ש אין מחלקים (וגם אין מחלקים מה עיקר השימוש כו). ובפרט עפ' פ"י משנה אחרת שם. אבל הבן שבפניהם שיך יותר לנדו"ד דסוף חגיגה.

(25) ראה פ"ה הר"ש שם "אין תכשיט לכלי".

פנינים

יעוניים וביאורים קצרים

(ע"פ לקוטי שיחות חט"ז עמ' 383 הערה 25)

מנורה של אש למה?

וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר גגיג שנטקתה משה במונורה, עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש כה. מ. רש"י)

יש לעיין בויה, דלא כוארה אם נתקשה משה במעשה המנורה הי' מתאים יותר שיראה לו הקב"ה מנורה של זהב, שמאנה הי' משה צרך לשמש את המנורה, וכמו שמצוינו בנווגע למלוד הלבנה שלא הראה הקב"ה למשה לבונה של מצרים הביאו או קנו בארץות אחרות, וכן לבניו ליטלים מהם כשייצאו ממצרים (כה. ה. רש"י)
ב"דברי דוד" (להט"י) כאן הקשה "קשה שמא הקשו עוד מפרשימים, ותירצוו באופנים שונים. והנה ידועה הקושיא עה"פ "ויקחו לי תרומה", דלא כוארה הול"ל "ויתנו לי תרומה".

ויש לומר שקוושיא אחת מתורצת בחיבורה. דמווה שנקט הכתוב "ויקחו" ולא "ויתנו" משמע שלא היוישראל צרכיהם לחפש את התרומה או לעשות איזה מלאכה כדי להכינה בשליל תחת אותה למשכן, אלא ה"תרומה" הייתה מוכנה לגמри בידיהם של ישראל, ולא שיעשה הקב"ה מנורה מיוחדת מובהז, רק למטרת זאת. והנה הרין הוא ש"לא יעשה אדם בית תבנית היכל כו' מנורה כנגד מונחה כו' ושל שבעה [קנינים] לא יעשה אפי' של שאר מיני מטבחות" (ר"ה כד, א-ב). והיינו, שחווץ מהמנורה שבביהמ"ק יש איסור לעשות מנורה דוגמתה.

ועפ' י"ז לומר, דמכיוון שבאים ה"י הקב"ה עשה מנורה של זהב, לא ה"י אפשר להשתמש בזו למשכן, שהרי הצעויי הארץ הי' שבני ישראל לאילנות. הארץ מצרים – לזרעים" ומזה למדרו אמרו מצרים – וא"כ אילן לדורות. וזה העזים "בארצות אחרות".

כמו כן, קשה לומר שגדלו העצים מצרים ולקחים ישראל בצדתם, שהרי עה"פ (ל' ג. ז.) – "כגן ה' הארץ מצרים" פירוש רשי"י "כגן ה' – לאילנות. הארץ מצרים – לזרעים" ומזה למדרו אמרו מצרים – וא"כ אילן לדורות. וזה העזים "בארצות אחרות".

ולכן ה"י קשה לרשי"י "מאין היו להם עצים במדבר", ובכ"ר עפ' פירוש רבינו תנחומא והקב"ה אינו כן, אלא מה שהוא עשה הוא שיעקב הביא אותו את העצים בארץ ישראל ולקחים ישראל לעשות ולשמור", ולכן לא עשה הקב"ה "מנורה של זהב" מטעם איסור זה, כ"א הראה לו מנורה של אש.

* ועיי"ש בцеפע"ג שם בזה ס"ל לר"א כב"ש.

(24) גם לפ"פ הרמב"ם והרעד"ב שם, יש למצוא דהמטבחות המצוירות ציירן עיד עליהם שהן מוחדים לספרים ואין ממשמי אדם כו, וב"ש אין מחלקים (וגם אין מחלקים מה עיקר השימוש כו). ובפרט עפ' פ"י משנה אחרת שם. אבל הבן שבפניהם שיך יותר לנדו"ד דסוף חגיגה.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"א עמ' 142 ואילך)



ה גילוי האלוקי הנעלה ביותר

הרי הקב"ה אינו מודע ומוגבל בהגבלה המקומן ח"ז, ו"את השמים והארץ אני מלא", ומודיע נוצר לבנות לו ית' משכן שדוקא בתוך מקום הוה יכול להיות "ושכنتי בתוכם"? / התינה עבדת הקרבות בಗשמיות, כיון שבכל מהוות היה עבודה גשמיית, בבהמה גשמית ובאש גשמית וכו' – מוכן שיש לה מקום מיוחד, אך עבדת התפילה שהיא עבודה שבכל מה טעם תהיה מוגבלת ומודעה שצרכה להיות מכונת לירושלים?

ההידוש המוחך שבמשכן ובמקדש: חיבור הבלתי-גובל והגבול

פרשתו פותחת בציויו "וזעשו למקדש וושכنتי בתוכם", ועל יסוד הציין הזה באו כל הפרשיות הבאות עד סוף ספר שמוט. וכךורה יש להקשות קושיא עיקרית ויסודית במהות כל העניין דהשראת השכינה במשכן ובמקדש: הרי הקב"ה אינו מודע ומוגבל בהגבלה המקומן ח"ז, ו"את השמים והארץ אני מלא"¹⁹, ומודיע נוצר לבנות לו ית' משכן שדוקא בתוך מקום הוה יכול להיות "ושכנתי בתוכם"?

ואף שהיישוב הפשט הוא שהמשכן הוא מקום להתגלות השכינה. דהוא ית' נמצא בכל מקום, אלא שהוא נעלם ונסתור מעין כל חי, וכדי לגלוות שכינת עוזו, ה"ז על ידי עבודת האדם. ובית – המקדש הוא המקום שע"י העבודות שעובדים בו נגלה כבוד ה'. – אך זה גופא צריך ביאור: דלא כוארה בכל אחר ואטר שייהודי עובד את הש"ת, ה"ה מגלה אלוקות בעולם, ומקרה מלא דבר הכתוב: "בכל המקומות אשר אזכיר את שמי אבאו אליך וברכתך", ולמה עבודות הקודש דביהם²⁰ קיולות היו להיעשות אך ורק במקומות אחד?

(1) ירמ"י כג, כד.

(2) שמות כ, כא. אבות פ"ג מ"ז. וראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד.

לקראת שבת

ובנדוד בתרור סיבה של מסובב שיצא מזה: ההעלה על שולחן היא סיבה למסובב כי (כיוון שיצר לב האדם רע מנעוריו נה ח, כא, הר) אם יתירו להעלות שניהם יחד על השולחן יתכן שעי"ז יבוא סוף סוף לאכלם יחד.²²

ג

עפ"ז יבאר עומק פלוגתת ר"א ורבנן לשיטת הרמב"ם

ומעתה נבוֹא לאחת מהמחלקות שבסדר טהרות דמצינו בה פלוגתא זו, ועל פי' יובן בנדו"ד גבי ציפוי כלים. דנהנה נחלקו במס' כלים (פ"ח מ"ד): "מטפחות ספרים בין מצוירות בין שאין מצוירות טמאות בדברי ב"ש, ב"ה אמורים מצוירות טהורות ושאינם מצוירות טמאות". ובטעם מחלוקתם ביאר הגאון הרגצ'ובי (שור"ת צ"פ נ.י. סי' קלו) הובא בצעפ"ג עה"ת שמיני ע' קו) – על יסוד ביאורו של הראב"ד (בפי' לטור' חנ"ל)²³ בהפרש שבין תיק לחיפוי, שימושו של תיק הוא לשומר ולהגן על מה שבתוכו, וכן מקבל טומאה כי הוא בסוג דמשמי אדם, אבל שימוש החיפוי אינו לשימור הדבר המוחפה, אלא רק לנוי, וכן אינו מקבל טומאה. ומבהיר שבזה היה מחלוקת ב"ש ב"ה ס"ל לשיטתם, שצורך להתבונן בפרטיהם,

ועוד מצינו בסדר קדשים – במס' חולין (קה, ב' במשנה): "ההופ עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב"ש וב"ה אמורים לא עולה ולא נאכל". הינו דב"ש ס"ל שוראיםanno את העניין (ההעלאה על השולחן) כמו שהוא, כפי שהוא בפוי עצמו – והרי אין חשש איסור בהעלאת עופר על השולחן ביחיד עם גבינה. אבל ב"ה ס"ל לשיטתם, שצורך להתבונן בפרטיהם,

(19) ראה חדא"ג כאן. ושם כתוב לעניין הגר שבא ע"מ ש"ה כה"ג, דלא גיירוי היל תיכף אלא עד לבתור הכל. אבל לאורה מפשטות ל' הגمرا דקאמר "גיירוי" כשבאו – בכל ה' מאורעות – ממשע של גיל גירום תיכף כשבאו אצל. וכ"מ מפירש"י ד"ה גיירוי. וראה Tos' שבערה הבאה.

(20) ראה Tos' יבמות כד, ב. קט, ב. נסמן בגלינו הש"ס שבת שם.

(21) ולכאין כן צריך לפרש גם בפרש"י שבת ד"ה גיירוי, דאל"כ ה' מספיק מש"כ "دلא דמייא הא לחוץ מדבר אחד... הגבורה".

לקראת שבת

כא

לקראת שבת

טעמא אי אפשר להעמידה בחזקת תורה, וכל הטהרות שנתעסקה בהן מעת פקידה הראשונה טמאות (מספק¹⁸ ע"פ). ושוב בסדר מועד – מצינו במס' שבת לא, א) חילוק זה בשיטותיהם של שמאו והלל – בג' המאורעות שבא נカリ להtag'יר, שבמארע א' אמר הנכרי "גירוני ע"מ שתלמידני (ר' ר' תורה שבכתב); במאורע ב' אמר "גירוני ע"מ שתלמידני כל התורה כולה כשאני עומד על רגלי שתלמידני כל התורה כולה כשאני עומד על רגלי אחת"; ובמאורע ג' אמר "גירוני ע"מ שתשימני כה", ובכל ג' הפעמים דחף אותם שמאו ור' ר' והלל קבלים וגירים. וצריך להבין, ממה נפשך: הר' צrisk להימנע מלקליגרים בקהלות – ובפרט בנוד"ד שהנתנו את גירותם בבירור בתנאי

והנה ביאור זה בשיטותיהם של ב"ש וב"ה, שמצינו אותו בחלוקתיהם, יתחזק ויובן עוד יותר מהא דאשכחן לשיטתי וזה בדעתם שמאו והלל עצם, ובשני עניינים שהלשיטי מודגשת בהם במיחוד: הדגשה בענין הראשון דלהלן היא בזה שמחמת הלשיטי הנה שמאו לקולא והלל לחומרא (היפך מישיטם בכלל)¹⁹, והdagsha בענין השני היא ע"י מעשה רב, שמאו והלל נהגו במעשה בפועל לפי שיטותיהם.

(18) ומטעם זה אכן עדיפות בחלוקתם דnr, כל השבת (דלקמן), כי בנדנה: (א) זה שלא קומין אחזקה הוא ר' סיג בקדושים, אבל לחולין גם ב"ה מודדים דאיימה לה החזקה תורה (ראה תוס' יש' נדה. ועוד"ה ואב"א – שם ג, א). (ב) בגמרא שם (ג, א) כאמור עוד טעמיים לחלוקת שמאו והלל.

אבל: (א) ע"י "תוד"ה ואב"א שם דגם לפ"ט העם דasha מוגשת כו', נמי צrisk לטעם דהעמד אשא על החזקה (אבל ראה גליון התוס' שם). (ב) גם לפ"ט המשקנא – דעת ר' בא שם (ג, ב) דטעמא דשמאו משום בוטל פר' ור' כו' (וכ"פ הרמב"ם בפיה"מ, ר"ע"ב וכ'!) מוגשת שיטתי הnal: לדעת שמאו אם יעשה סיג בטහרות לא יבחן האדם בפרט זה יהי' לבו נוקפו פורש, והלל ס"ל דלביטול פ"ר לא חיישנן, כי האדם יבחן בפרט הדבר יבחן שטמאין לה רק לטהרות קו'. ראה בגמ' שם ובל' הרע"ב כאן ובעדות.

אבל להעיר: (א) שאין הלכה כהלו, כ"א כחכמים שאומרים "לא כדורי זה ולא כדורי זה אלא מעל"ע כו". (ב) ועיקר: דעת שמאו "בל הנשים כ"י" הוא שעתן, והלכה כמותו לגביו ר"י (שם ז, ס"ע ואילך). (כגמרא שם ג, א) לאפוקי מר"א דרכ' ד' נשים דיין (כבגמרא שם ג, א) לאפוקי מר"א דרכ' ר"י (שם ז, ס"ע ואילך).

(16) ולכן הובא (לকמן בפניהם) בחלוקתם ממש' עדות – ראה תווית' ריש' נדה. ועוד: ד"ב"ה בחרותא" ר' ר' (ברכות כו, א). (17) וראה פרשי' שם ד"ה תרתי.

יתר על כן: עבודת הקרבנות (שהיא אחת העבודות העיקריות דביהמ"ק) נחלקה לשתיים: הקربת קרבנות בಗשמיות, ועבודת הקרבנות ברוחניות, שזו ה"עבודה שבלב", שבזמן זהה עבודה זו היא התפילה שכגד תמידנן³. וב' חלקיים אלו תלויים וקשרים במקומות המקדש: הקربת הקרבנות אסורה מחוץ למקום המקדש⁴; ועבודת התפילה, אף שהיא מותרת בכל מקום⁵ מ"מ היא צריכה להיות מכוננת כנגד בית המקדש ד"ז זהה שער השמיים⁶, "וְהַתִּפְלֵל אֶלְיךָ דָּרְךָ אֶרְצֶךָ"⁷ ובארץ ישראל כנגד ירושלים ובירושלים כנגד בית המקדש⁸. דסוכ"ס גם עבודת התפילה חייבת להיות דרך דרכ' ירושלים ובירושלים כנגד בית המקדש – דסוכ"ס גם עבודת התפילה חייבת להיות דרך דרכ' ירושלים ובירושלים כנגד בית המקדש!

וזה אינו מובן: התינחarbeit הקרבנות בगשמיות, כיון שבכל מהותה היא עבודה גשמית, בהמה גשמית ובאש גשמית וכו' – מובן שיש לה מקום מיוחד. ואולם, עבודה התפילה שהיא עבודה שבלב מה טעם תח'י מוגבלת ומודודה במקום מסוימים?!

[כל עניינה של התפילה היא אך ורק רוחניות, וכదאיתא בספרים¹⁰ שעניין התפילה הוא קרבן – קירוב הכוחות והחוושים" לקב"ה. ובכלל עיקר התפילה הוא כוונת הלב, ואף עניין הדיבור שבתפילה הוא רק כדי לעורר הכוונה]¹¹.

כל גדול הוא בתורת החסידות: "כל הגבבה ביתור יורד למטה ביתור"¹², ומשמעותה "אורות" וההמשכות הגבוים ביותר, באים ויודדים דוקא למקומות הכני נמנכים.

והנה, הקדוש-ברוך-הוא אין סוף. בלי-גבול אמיתי. דאיינו מוגבל לא בהגבילות של היכא דלית ל' ריעوتא מגופי" אבל איתתה כיוון מקום", וגם לא בהגבילות של "למעלה מהמקום" – דגמ' "למעלה מהמקום" באמת היא הגבלה.

ובלשונו של המקובל רביינו מאיר נ' גבאי בעיל "עבודת הקודש"¹³: "אין סוף הוא שלמות מבלי

3) ברכות כו, ב. ש"ע אדרמה"ז סי' ז'ח, ד.

4) מאוז שבא לירושלים (זבחים פ"ד מ"ד, ח).

5) מלבד בבקתא שמצוין צדי – פיזור הנפש – א"א להתפלל שם. טוש"ע או"ח ס"צ.

6) בראשית כח, יז.

7) מלכים א, מה.

8) וכיוב' גם "אין התפילה נשמעת אלא בבית הכנסת" (ברכות ז, א. ש"ע סי' ז) שהוא מקדש מעט (מגילה כת').

9) אבל לא למגררי. דמודיע באמת עבודת הקרבנות צריכה להיות דוקא מקום מסוימים ומוגדר, ולא כמו שהי' קודם אישור במקומות שהי' מותר בכ'?

10) של'ה מסכת תענית, או' – תורה בסופו (ר'יא, ב' ושם נ').

11) לקו"ת אחריו כה, ס"ד.

12) נתבאר בארכונה בשער-אורורה (לכ"ק אדרמו"ר האמצעי נ"ע) ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ב ואילך, פ"ב ואילך.

13) ח"א רפ"ח. העניין הבא לקמן הוא לשון הרב המקובל רבי עזרא אל ז"ל שקיבל מפי הרב החסיד רבי יצחק סגי-נהור, בן האר"ד ז"ל שהיה שלישי לאליהו ז"ל. נתבאר בארכונה ברבינו מקומות בחסידות, ראה לדוגמא

חסרון. ואם תאמר שיש לו כח בלא גבול – ואין לו כח בגבול, אתה מהסר שלמותו". דבר גבול מוגדר הוא בזה שנמצא הוא רק בתחום ה"מקום" המוגבל, וכוח בלתי מוגבל ה"ה" מוגדר" בזה – שביכתו לפועל רק בדרגת שהיא "למעלה מהמקום" ובلتיה בע"ג. מה שאין כן בו ית', ח"ז א' – אפשר לומר שמנעו ממנו איזה דבר. דהיינו יתברך נמנע הנמנעות¹⁴ וביכתו לחבר ב' הפקים ממש – דאף שהוא ית' "אין סוף" ובלתי בעל גבול כלל, אין הגבול וה"מקום" נמנע ממנו ח"ז, וגם בתוך ה"מקום" ה"ה" השוכן ומתגללה.

זה החידוש המיחד שבמקדש ובמשכן. מקום מסוים ומוגדר ביריעות, קרשים ואדנים (ובבית המקדש תחומי העוזרה) – ושם איזה הקב"ה נמצא לנו.

דבר בית המקדש, הי' גילוי זהה דחיבור ה"מקום" וה"בלי מקום". דמהה, היו כל המקדש צרייכם להיות מודדים בשיעור מסוים, ומדוייקים בתכלית, ומайдך בתוך "מקום" ו"מידה" זו הי' גילוי או רית' הבלתי בע"ג.

וכמפורש בדוחז'יל ש"מקום הארון אינו מן המדה"¹⁵ – דהיינו הגבולות של מקום (ולולא הי' קודש – הקדשים מוחיק עשרים אמה, או אם הארון לא היה מחייב אמתים וחזי וכו') – לא הייתה שם הרשות השכינה. וע"פ ההלכה היו חיבטים להיות ההגבלה דעתית המקום) ועם זאת – "אינו מן המדה". דזאת יתרון רק בכוח הא"ס המפליא לעשות ולהחבר "בלי-גבול" ו"גבול".

וכיווץ בזה הי' בכל המקום דביהם¹⁶, דבחור הקב"ה להשרות שכינתו דוקא בין כדי ארון. דשם התגלגה כוחו ית' הבלתי מוגבל כלל, גם לא בהגלה ד"בלי גבול".

כאשר רוצה היהודי לחתוך בקב"ה, בדרוגו כזו באלווקות שלמעלה מכל גבול והגדירה שהיא, גם למעלה מההתואר ד"בלי גבול" – צריכה להיות עובdot השם שלו דוקא בעניינים תחונונים וגשמיים. שעבודת הקרבנות בבהמ"ק, בשל היותה עבודה גשמית ממש, ובמקום מוגדר ומשויים – הרי שעבודה זו כלשון הזהה¹⁷ "וזא דקורבנא עליה עד רוא דין-סוף"¹⁸. בדברים הקרבנות או עבודה התפילה לא היו קשורים במקום גשמי מסוים, הרי שהדרוגה שהיו יכולות לבוא אליה ע"י העבודה – היא רק דרגה כזו המוגדרת להיות "למעלה מן המקום" ואינה מתגלית בדבר המוגבל.

בד"ה "וילוד ה" תרפס"ו.

(14) ראה בשו"ת הרשב"א סי' תיה. ספר החקירה לכ"ק אדמו"ר הצמח-צדקה ע' 68.

15) יומא כא, א. וש"ג.

16) זה"ב רלט, א. זה"ג קו, ב.

17) וכיו"ב בתפילה שענינה הוא "יה רצון" – שיהי רצון חדש שלא ה"י מקודם דזה קאי על דרגא כזו באלווקות שלמעלה מה"רצון" הרגיל (ובלשונו החסידות: למעלה מבעל הרצון). רק שבתפילה להיותה בעירה עבדה רוחנית (אינה למטה ביטור – בערך הקרבן הגשמי), ובמיילא אינה מגעת במקומות נעללה כ"כ קרבנות. ולכן היא אפשרית בכל מקום ורק שצרכה להיות מכוננת לצד המקדש, גם התפללה עצמה, אף שצרכה להיות בבית הכנסת מקדש מעט, אין זה לעיבוד בדייעבד. משא"כ קרבנות שם בגשמיות, מוכרים להיות (בשעת איסור הבמות) במקום המשכן ומקדש דוקא.

זו, הרי פשוט שבעיניו היא נאה וחסודה (ועיין בסוטה (טז, טע"ב ואילך. דרך ארץ רביה ספ"ז): "כיצד מרקדין לפני הכלה, ב"ש אמורים כלה כמוותו [ועפי"ז] יומתך המשך" מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", כי מענין זה מובן שמןינו שאין דיעותיהם שנות (ראה ברכות נח, רע"א. סנה' לח, א. דרך ארץ פ"ט) – צריך להעריך את כאו"א לפי דעתו המיחודה, ועל דרך הא דאמרוacet פ"ב מ"ד ("היל אלומר") אל תדין את חברך עד שתתגיע למקומו (כל הפירושים שבתיבת "מקום"), ועי"ז עשה מעורב אפיקלו"ו "עם הבריות".

והנה פשוט שגם לב"ה אסור להגיד דבר שקר¹⁹, וגם לב"ש מי שלקח מכך רע מן השוק צריך שישבנו בעניינו¹⁴. אלא ההסבר הוא זה כתוב בחדא"ג כאן), שהרי לאחר התובנות בפרטיות רואים שביחס לחתן זה היא באמת כללה נאה וחסודה. משא"כ לשיטת ב"ש שהרא"י והגדיר הכלליים הם הקובעים, אי אפשר לומר על החקפה הכללית, ומכיון שבכללה זו אין המועלות דנאה וחסודה באופן שאפשר לראותן, אין מקום להסתכל על כל דבר כפי שהוא נראה מיד לפיה – כללה כמוות שהיא. וב"ה לשיטותם דס"ל שצדך להתחשב עם הפרטיהם כפי שהם נראים לאחר התובנות, דהיינו שהחtan לך מכך – בחר בכללה ומילא הרוי"ז בכלל" מדבר שקר תרחק"¹⁵.

(15) והחידוש בשיטותם בכ"א מקומות הנ"ל (שלכן צריכים לומר שניהם): באם הי' מפרש המחלוקת שלהם רק בכללה אפ"ל דבר גם ב"ש ס"ל כב"ה, כי בכללה, הרי במיציאות (דוains וישנן מומין גלויים – חירות וסומא) אלא שלגביה דעת האיש (המקדש) היא "נאה באש*", ומטעם הנ"ל אם הי' נאמר מחלוקתם רק בנה, אף לדבכה גם ב"ה מודים לב"ש. וכן להיפך י"ל – דבכמה גם ב"ש מודי כיוון שהקב"הrina מהני השלים כללה רבתיהם).

(*.) וגם לדעת בה ישנו חיזוש בחלוקת דנור (שלא הי' יודיעים מודיעים בכללה): שהרי המודoor הוא בבריאת האור (מהקב"ה) (גם אם נאמוד דלי' בזוא פ"י שהוא בORA תמייז וראה שנור"א שם) ובפרט שגמ לדעת רבא טברי ב"ה בORA נמי ברא (לשענוב) משמע – בראיאת האור בששת ימי בראשית (ראה פירוש רש"י שם) ותילוק המאורות שיש באש ארץ' מצד נבם בראיאת האש כ"א תלוי בקרובו ונירחוק מההופטלה או מן העץ (ראה מאיריכן).

(14) ראה תוד"ה ישבנה שם.

כ(א) אין לומר שלפוגת ב"ש וב"ה היא פלוגת האמוראים, (ב) ורבא שבב"ל אותו ממש והכלכה כמוותו (רמב"ם הל' שבת פ"כ ה"כ, טוש"ע סי' רחץ ס"ז, ש"ע הרוב ס"ז) הוא לפי דעת ב"ש. (ג) מפרש בגמרה שבברא ובורא כו"ע לא פלגי דברא ממשו לשבעה, והינוי שהברכה היא על עצם בריאת האור. ולදעת ב"ש בפרט מרכין ב', ברורה ברא לשבעה. (ד) בהשגות הראב"ד להמאור וכ"כ המארוי שgam לרבע שיאיתו ממש אין הכוונה שישתמש לאורו ואח"כ בירך, אלא שיה" קרוב כ"כ כדי שיוביל להשתמש לאורה. אבל ראה שות' צפע"ז (דויננסק) ח"ב ס"ז (נתק בכללים בערכו). (13) אבל ראה תוס' ר"ד וע"פ שאמר שקר. וכן משמע מותו הכללה. וזה ישבנה. ריטוב" ואוינו יעקב כאן. וראה כללה רבתיהם רפ"י.

לקראת שבת

והנה פשטוט שאין ב"שוב" החולקים במציאות, והרי במציאות אנו רואים שכמה גוונים יש באור, וא"כ אין אמורים ב"ש דחדא נהרו איכא בנורא⁹. אלא ההסבר בזה הוא דב"ש ס"ל כנ"ל בדברי התורה נקבעים העניינים בעיקר על יסוד תוכנים הכלילי, כפי הנראה מידי ובכללות, ולשיטת ב"ה יש לקבוע ע"פ המתברר ע"י דרישת ועון, ולהתחשב עם העניינים כפי שהם מתבררים לפי פרטיהם ואופניהם. ובזה מובן טעם מחולוקתם כאן, דהנה הרי אין מברכין על הנר עד שייאתו לאורו כדתנן בברכות שם – היינו שחייב הברכה אין אלא כשיוכלו¹⁰ ליהנות מהאור או כשנהנה ממנו בפועל. והנהנה היא מיד כשרואה את האור בצלות שאו אינו רואה אלא אור סתום, גוון אחד של אור ("חדא נהרו"), ולכן סוברים ב"ש שgem הברכה צ"ל על בריאות¹¹ כלות האש: "מאור האש". משא"כ ב"ה אזי" בשיטה, שמכיוון שכשמתבונן בהאש רואה כמה מאורות, והרי בפועל הנהנה שמה האש הוא מכל גווני הנהרו – لكن צ"ל נוסח הברכה: "בורא מואר האש".¹²

(9) ראה שנ"א להגר"א שם. ועי"ש שמאפר ששתלו"י גם בחלוקתם דבראו ובוראו. אבל לאורו בפסחות (ראה תוס' שם ד"ה בברא) ובצ"ח שם דהותס כתבו כאן לפ"י המסקנא), גם למסקנא דברברה ובוואר"ע לא פליגני נקט ב"ה בוראו דלשוון קרא עדיף.

(10) ראה פרש"ש שם. ובירושלמי שם ה"ז מחלוקת בגין המשנה. וראה הערה הבאה.

(11) ולא על הנהנה (אלא שמברכין בעת הנהנה) – ראה בגמרא שם (נג, ב) ובעהרה הבאה.

(12) אבל אין לומר שפליגי בפלוגת האמוראים שם (נג, ב) אם יאותו ממש או לא יאותו ממש אלא שאליו ה' עומד בקיורוב ומשתמש לאורה, שבב"ש צrisk שינהנה ממש ולכן לדעתם צrisk לברכ כליל, אלו למצוא בכל פרט את הכליל.

(7) וא"ז מצד העדר השקו"ט וכו', שהרי אדרבא ב"ש מהדי טפי מב"ה (יבמות יד, א) חריפי טפי (תוד"ה כאן עירובין ו, סע"ב), אלא שהחריפות הוא יותר בגדירtoc-תורה ר"פ נשא ועוד בכ"מ הובא בשם רז"ל. ולע"ע לא מצאתי אלא בראשית חכמה (שער האהבה פ"ז קרוב לתחילות), ובשל"ה שיעור האותיותאות ל. מסכת תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה חלק וורא – שכ"ה, ב. שכ"ו, ב. – ועוד.

(8) בסגנון אחר קצת: לב"ש קובע הוא מצב וענין הדבר מפני שהוא לפניך. ולב"ה – סיבת ופרט המצד והענין או המסובב שלו – זה קובע.

אלא שיסוד قولם אחד הוא, וכמסקנת הש"ס בכמה מקומות דאייל לשיטתי' (ראה שבת לד, ב). והסבירו הכללית היא דב"ש ס"ל שmediו משה ע"פ ה' במדבר סי"ג¹³. וטעם הדבר: המשכן לא ה' מוגדר במקום אחד תמידי, וכదכתי גב'¹⁴: "זהה" מטהלך באוהל ובmeshchen". כמו"כ בנינו ה' בעיקר ממן הצומח (עצי שטים) והחי (יריעות) ולא כ"כ מדורם²⁰ – ועל-כן עדין לא ה' בבחיה" תחתון ביתור" ומשמעות הכי לא התגלה בו ה"גובה ביותר".

דוקא אחרי שנבנה בית-עולםם, שה' מוגדר במקום מסוים ותמידי, ונבנה מבניין אבניים – דומם – שהוא ה"למטה ביתור", אדי שרה שם הגליל הعليון ביותר, דירת קבוע לקב' ה'.

לקראת שבת

אבל כשהעובד קשורה בנסיבותיו ממש – הרי שהוא קשור רק בעצמותו ית'.

והשתא אני שפיר עניין נוסף: ידוע מהמקדש שבירושלים הוא בדרגה למעלה מהmeshchen שעשה משה ע"פ ה' במדבר סי"ג¹⁵. וטעם הדבר: המשכן לא ה' מוגדר במקום אחד תמידי, וכדכתי גב'¹⁶: "זהה" מטהלך באוהל ובmeshchen". כמו"כ בנינו ה' בעיקר ממן הצומח (עצי שטים) והחי (יריעות) ולא כ"כ מדורם²⁰ – ועל-כן עדין לא ה' בבחיה" תחתון ביתור" ומשמעות הכי לא התגלה בו ה"גובה ביותר".

דוקא אחרי שנבנה בית-עולםם, שה' מוגדר במקום מסוים ותמידי, ונבנה מבניין אבניים – דומם – שהוא ה"למטה ביתור", אדי שרה שם הגליל הعليון ביותר, דירת קבוע לקב' ה'.

וממנו נח לעבד את ה' אלוקינו:

ידעו דיקור זוז¹⁷ בפסקוק "ושכنتי בתוכם" – "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל". שהקב"ה מבטיח בכיוול "ושכنتי בתוכם" – שהוא ישרה ויתגללה, לא רק בmeshchen ובבית-המקדש, אלא גם ב"תוכו" של כל איש ישראל שיעשה מדבריו הגשמיים מקדש לה – ע"י לימוד התורה, קיום המצוות, והbabת הקדושה גם בדברי החול והרשות.

ובמידה מסוימת הרשות השכינה בכל איש ישראל גובהה יותר מהשרות השכינה בבית המקדש. דכן"ל דוקא ב"מטה ביתור" מתגללה ה"עליוון ביותר". ועל-כן, דעת לנבון נקל שהבנין הגשמי דביהמ"ק, ככל שה' גשמי" הרו נאה נעה ומשובח לאין-עדין על שאר חלקי העולם. משא"כ כשייהודי מכניס קדושה בחפציו ובעסקיו הגשמיים ועד ל"כל דרכיך דעהו"²² שאפי' דרכיו ועסקי האדם הרי הוא יודע את הבורא – איז הוא עוזה" מקדש" מדברים תחתונים ממש. בזמן הכה, בית-המקדש השלישי, שיבנה מהירה בימינו, נבנה דוקא בזוכות ובכוח מעשי ישראל בזמננו זה – מעשים הנעים בנסיבות הCY תחתונה!

(18) ראה בזוכחים פ"ד. מגילה ט, ב. הובא ברש"י דברים יב, ח.
(19) שמאלא ב, ג.

(20) אדני הנחות היו ריק היסוד לmeshchen.

(21) בלקוטי-תורה ר"פ נשא ועוד בכ"מ הובא בשם רז"ל. ולע"ע לא מצאתי אלא בראשית חכמה (שער האהבה פ"ז קרוב לתחילות), ובשל"ה שיעור האותיותאות ל. מסכת תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה חלק וורא – שכ"ה, ב. שכ"ו, ב. – ועוד.

(22) משל ג, ג.

אהבת אב לתינוקו

ועשית שנים כרבים זהב
כרבים – דמות פ्रצ'תניון להם
(כה, יט. רשי'י)

איתא במודרש (דברים ר'כה פ"ה, ז. וככ"מ) "מלך
שהיו לו בנים הרבה והי' אהוב את הקטן יותר
מכלון כו", כך אמר הקב"ה: מכל האומות
שבראתי אני אהוב אלא לישראל, שנאמר כי'
נער ישראל ואורה בהו". והיינו, שאהבת הקב"ה
ליישראאל היא בודגמת אהבת האב לבנו הקטן.

ובספר חסידות (ראה לקוטי אמירים ואור תורה
(להבר המגיד נ"ע) בלחילוף. ד"ה כי גער ישראאל תרשו',
ועוד איז אדם הלומד תורה הוא בודגמת
ה"ארון" כי הוא "משכן התורה".

עלול האדם לחושב, שבזמן שהוא עסוק
בלימוד התורה יש לו להתרשם כל כלו להה,
ולהתבדל לגמרי מכל הדברים המבלבלים,
וא"כ אין מקום שייחסו גם בעת הלימוד על
עד יהודי שאינו קרוב עדין ללימוד התורה.

אך אין האמת כן: כמו שבבדי הארון, גם
כאשר הארון ה' נמצא בקדושים הקדשים היו
הבדים צריכים להיות תמיד על הארון, כדי
שברגע שיצטרכו ה' הארון מוכן לעצאת
"במהירות" למקום השני, כן הוא באדם
הלומד, שוגם בעת שהוא שוהה ב"קדש"
הקדושים ולומד תורה בשקייה והתמודה
צරיך הוא להיות "מוכן" ומזמין תמיד להביא
את התורה ליהודי אחר ולמקום שציריכים
אותה, ובמהירות" הכל אפשרית.

(ע"פ לקוטי שיחות חט"ז ע' 334 ואילך)

ועפ"ז יש לבאר הא דהכרובים "דמות פרצוף
תינוק להם", כי זה מرمוז אהבה הגודלה
שיש להקב"ה לישראל בניין, שהיא בודגמת
האהבה שיש לאב לתינוק ולילדיו הקטן.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ז ע' 181)

"ארון" תמייד מוכן לצאת

בטבעות הארון יהיו הבדים לא
ירפו ממנה
(כה, טז.)

כתב בספר החינוך (מצה צ"ז) ש"ונצטנו לבב
נסיר בדי הארון ממנה פן נהי' ציריכים לעצאת
עם הארון לשום מקום במחירות, ואולי מיתן
הטרודה והחפazon לא נבדוקיפה להיות בדים
חווקים כל הצורך כי' אבל בהיותם בו מוכנים
עלולים ולא ייסרו ממנה יעשו אותו חזקות כו".

והנה הארון הוא "משכן התורה" (חין
שם), ועוד איז אדם הלומד תורה הוא בודגמת
ה"ארון" כי הוא "משכן התורה".

עלול האדם לחושב, שבזמן שהוא עסוק
בלימוד התורה יש לו להתרשם כל כלו להה,
ולהתבדל לגמרי מכל הדברים המבלבלים,
וא"כ אין מקום שייחסו גם בעת הלימוד על
עד יהודי שאינו קרוב עדין ללימוד התורה.

אך אין האמת כן: כמו שבבדי הארון, גם
כאשר הארון ה' נמצא בקדושים הקדשים היו
הבדים צריכים להיות תמיד על הארון, כדי
שברגע שיצטרכו ה' הארון מוכן לעצאת
"במהירות" למקום השני, כן הוא באדם
הלומד, שוגם בעת שהוא שוהה ב"קדש"
הקדושים ולומד תורה בשקייה והתמודה
צראיך הוא להיות "מוכן" ומזמין תמיד להביא
את התורה ליהודי אחר ולמקום שציריכים
אותה, ובמהירות" הכל אפשרית.

(ע"פ לקוטי שיחות חט"ז ע' 334 ואילך)

שלשון הש"ס (ואב"א רבנן לר"א קאמרי כו)
את שפיר יותר לשיטת רש"י, כמו שבספרים
(ראה פ"י הרא"ש כלים שם, שכטב על דברי
הרמב"ם שם "זהו עיין במשנה ולא עיין
בגמרה". וראה דברי הר"י קורקס שם "וציריך
לדוחוק", ובמיל'ם שם).

ב

יחדש סברא כללית בפלוגות ב"ש וב"ה
בש"ט, אם דין התורה נקבע ע"פ הסתכלות
כללית או ע"פ דרישת וחיקורה בפרט הדברים
בשביל עצמו ודאי אינו מטמא כיון שמצופה,
ובוון, שהטעם שהמזבחות טהורין הוא ורק
מן שמצוfine, ובלא"ה היו המזבחות מקבלין
טומאה. וכ"מ מפיה"ם שם. אבל לכוארה אין
מובן דהרי בלאו ה' היו טהורין כיון שהם
עשויין לנחת וכו', וכמ"ש ברע"ב כאן צפויין
בטיל לגביון והוא ככל' עץ העשויין לנחת שאינו
מטמאין (ומסימן "כך פ"י הרמב"ם בהל' מטמא
משכוב ומושב")⁴. וצ"ע. ואולי יש לישיב (בדוחק
עכ"פ) דהרבנן סמיך על הדרשא דירושלמי
(כאן) א"ר הילא טעמא דרבנן .. התורה קראת
אותו מיטלטל, עיי"ש (אלא שלפי פירוש קרנו
העדת ופנוי משה בא ר' הילא לפреш טעם
רבנן שמטמאין, ועיי"ש בהמשך הירושלמי.
הרמב"ם ס"ל רק עצם הדרשא שהتورה קראו
בסוגיות והלכות שונות בש"ס – שוב מסתבר
שים סוד מחולוקתם (במקומות אלו) אינו מהמת
התוכן המיחוד שישנו בכל מחולקת בפני עצמה,
ועוד יש להאריך בזה ואין כאן מקוםו, אבל

(5) ראה לקוטי"ש ח"ו ע' 70 ואילך), ח"ז (ע' 114 ואילך),
סה"ש תשמ"ח ח"ב (ע' 647 ואילך) – עוד סברא כללית
ושיטה במחולקת ב"ש וב"ה. וראה מפען צ' פרק א' ס"י
ג. ועד.

(6) אבל בכ"ז צ"ל ציריכות ואסברא מיחודה בכל
מחולקת, שכן צראיך לאשמעין בכל עניין בפ"ע דאר
בזה פלגי.

כאן, שכטב בטעם חכמים "הרין כל' בית המקדש
אין בטלים לגבי ציפויים אלא צפויים בטל
אצלם". אבל לדעת הרמב"ם הנה ציפוי כלים
בכל מבטל דין טומה מכל המצופה כנ"ל.

ולכוארה יש לתמונה בדעת הרמב"ם, דהנה
לפי פ"י מהר"י קורקס שם דהטעם "מנין
שם מצופים" – "מיittel בטל ציפוי גביהו",
הינו "ציפויין לא מיטמא הכל' בשביבו והכל'
דלא חשיבי כדי שיטמא הכל' בשביבו והכל'
בשביל עצמו ודאי אינו מטמא כיון שמצופה,"
ובוון, שהטעם שהמזבחות טהורין הוא ורק
מן שמצוfine, ובלא"ה היו המזבחות מקבלין
טומאה. וכ"מ מפיה"ם שם. אבל לכוארה אין
מובן דהרי בלאו ה' היו טהורין כיון שהם
עשויין לנחת וכו', וכמ"ש ברע"ב כאן צפויין
בטיל לגביון והוא ככל' עץ העשויין לנחת שאינו
מטמאין (ומסימן "כך פ"י הרמב"ם בהל' מטמא
משכוב ומושב")⁴. וצ"ע. ואולי יש לישיב (בדוחק
עכ"פ) דהרבנן סמיך על הדרשא דירושלמי
(כאן) א"ר הילא טעמא דרבנן .. התורה קראת
אותו מיטלטל, עיי"ש (אלא שלפי פירוש קרנו
העדת ופנוי משה בא ר' הילא לפреш טעם
רבנן שמטמאין, ועיי"ש בהמשך הירושלמי.
הרמב"ם ס"ל רק עצם הדרשא שהتورה קראו
בסוגיות והלכות שונות בש"ס – שוב מסתבר
שים סוד מחולוקתם (במקומות אלו) אינו מהמת
התוכן המיחוד שישנו בכל מחולקת בפני עצמה,
ועוד יש להאריך בזה ואין כאן מקוםו, אבל

בעיקר הדבר יש לעיין בשיטת הרמב"ם, דצראיך
להבין מהו טעםו של הרמב"ם וסבירתו לפреш
מחולקת ר"א וחכמים דלא כרש"י, ובפרט
וגודר יש לשיטת הרמב"ם לעיין בשיטת הרמב"ם,

(4) ועיין תי"ט שהקשה עליו דבריו סותרין וזה.
וכן פריש במל"מ (כלים שם) ומפרש עפ"ז לשון הש"ס
ל"ר"א קאמרי".

וכتب הכסף משנה (פ"ד מהל' כלים ה"ד³) בשם הר"י קורקוס בביאור שיטת הרמב"ם, דס"ל שפירוש "מיittel בטל ציפויין גבייהו" הוא דרבנן הציפוי אינו טעם לטמא את הכליל (שכ"ה דעת ר"א), אלא להיפך, ציפוי (של מתכת) הוא טעם לטהרת הכליל, כי הנה הציפוי הלא בטל מכך, ועל דא קא מקשו רבנן דהלא מיittel כליל שهن מצופין" והציפוי מבטל והוא להו כליל מתכות, ועל דא קא מקשו רבנן דהלא מיittel בטל ציפויין גבייהו, דרhamna קרא עץ לכולחו שהוא יביא על הכליל דין קבלת טומאה; ומайдך גם הכליל מצד עצמו (כשיש לו בית קיבול) אינו מקבל טומאה, מפני שהשימוש בו הוא הלא באמצעות מצוף הציפוי וכלי מצוף ומחופה הררי כבר נתקעט מדין טומאה.

[מפניים]⁴ שם מובן שכונת הדרשה בספרא "פרט לחיפוי כלים ר"ל שזה הכליל לא הגיע השימוש בו בעצמו, אבל באמצעות הכליסוי אשר עליו, שכלי שמצוות ה' מקבל טומאה – מצד הציפוי טהור. וכך שמשים "כאשר חפה אותן ביטל אותן". אבל בספר היד (בפ"ד מהל' כלים שם) הביא דרשת הספרא לעניין זה שהחפויין עצמן תורהם, ובמהמשך זהה כתוב "זוכן כל עץ כו' שיש בהן בית קובל שציפם באמצעות תהורים ואין מקבלין טומאה מאחר שציפם ביטלון והציפוי עצמו טהור כמו שביארנו". מיהו גם שם צ"ל דזה שהציפוי מבטל להכליל, הכוונה שמבטלו דין טומאותן, וגם זה נלמד מהספרא, וכלשונו – "וכן". ואכן⁵.

ונמצוא שרשי⁶ והרמב"ם מוחלקים לגבי דין ציפוי לרבען. דרישת רשי"ס⁷ לגם לרבען שכלי עץ שיש עליו ציפוי של מתכת מקבל טומאה, ושאני מזבחות שהתוורת קראתן עץ. וכגדעת רשי"י כ"ה דעת הראב"ד (בהל' כלים שם) ופי' הרא"ש (במס' כלים שם) ועוד (וכ"מ דעת המאירי

והנה בפירוש האיבערית אימא נחלקו רשי"י והרמב"ם. רשי"י כאן פריש דרבנן קאמר לי לר"א דכיוון דיליף טמא דאין טמאין מדברינו "אדמה", שוב משמעו לדידי' בלאו הא קרא טמאין ע"ג שעשוין לנחת, והינוי ודאי "מנני שהן מצופין" והציפוי מבטל והוא להו כליל מטבחות, ועל דא קא מקשו רבנן דהלא מיittel בטל ציפויין גבייהו, דרhamna קרא עץ לכולחו ובלאו הא קרא נמי לא מקבל טומאה. אבל הרמב"ם בפירוש המשניות (כלים פ"א מ"ד)² פריש דלהך תירוצא דברי חכמים "מנני שהן מצופין" איןם טעם לטמא דעת ר"א, אלא וזה טעם לתרה לשיטתם, ד"איתא בספרא עה"כ (שמיני אי, לב) כל כי אשר עשה מלאכה בהם, יכול שני מרובה את חיפויי כלים ת"ל בהם פרט לחיפויי כלים, הינו שכלי שהשימוש אינו בגפו אלא דרך חיפויו (ציפויו) – אינו מקבל טומאה.

ו"בנין" (שם ס, א ראה פרשי"ו ותוס' שם) שאין בה דין טומאה. ובתוויות⁸ כאן תירץ: "אליו ה' מזבח הנחות כבימי מרעה" א"ן אם לעתיד יעשה משל נחותה כו". וואה Tos' כאן ד"ה מזבח. אבל ה' במשנה "כל הכלים שהיו במקדש כו" (עד"ז כמ"פ לפנ"ז) צע"ק. וברלב"ג (וועוד) למ"א (ח, סד) גם מזבח שעשה שלמה ה' מצפה נחותה. וראה ר"פ פערלא לסתה מ"ץ רס"ג מנין הפרשיות ר"ב'נה גו.

אםنعم בוגע למזבח הזהב לדעת הרמב"ם מוכרה לכאורה לפריש (במשנה ג' וגמרא) כאן כמו שתירץ התויז"ט (בת' הא), שהרי הרמב"ם (ביחב"ח פ"א ה"ח) כתוב – "מזבח הקטורתה .. אין עשין אותן אלא מן המתכוורת בלבד" (וכ"ה באוה"ח פרשנתנו כה, ט"ד"ה ואני אומר). או י"ל (בודוק עכ"פ) דזול בזה לשיטתו בדיין ציפוי כיוון שציפם בטלן (ראה לקמן בפanim ובחערות). אבל לכמה דעתה ה' מזבח הזהב של משה גם במקדש (ראה פרשי"ז בחבים כו, סע"ב). או שגם מזבח הזהב של שלמה ה' מחופה וזה, כהכתוב במלכים א' ו-כ'-כא ובפרשנים שם. וראה צפ"ע' הע"ת תצוה לך, יוד. תוש' מילואים לפ' תצוה (חכ"ג). ואכן⁹. (2) וראה רמב"ם ה' מתמי משבב ומושב פי' א ה'יא (בסופו).

חידושים סוגיות

בשיטת הרמב"ם בעניין ציפוי כלים לגביהם טומאה

יתקשה אמאי לא פריש הרמב"ם כרש"י ציפוי מטהכת הוא טעם לקבלת טומאה / יבאר פלוגתא יסודית שמצוינו בכמה מקומות בש"ס בין ב"ש לב"ה בדיני התורה, ועפ"ז יסיק בביאור פלוגתא ר"א ורבנן דסוף חגיגה בעניין כלים מצופים

א
יביא הפלוגתא בין רשי"י לרמב"ם בביאור דברי רבנן אם הציפוי הוא טעם לטמא או לטהר, ויתקשה בדעת הרמב"ם תנן בסוף חגיגה (כו, ב): "כל הכלים שהו במקדש טעוני טבילה [לאחר הרগל, לטהרה מטומאת עמי הארץ שנגעו בהם ברגל (ראה פרשי" ש שם כו, א ד"ה מעבירין)] חוץ מזבח הזהב בטיל ציפויין גבייהו". ע.כ.

1) ולכאורה צ"ע, דהרי מדובר כאן בכלים שהו במקדש ואעפ"כ קוראו מזבח הנחות וצריך לטעם דאקרי אדמה או דבטל ציפוי לגבי הארץ, הריך מזבח דמשכן ה' מעיצי שיטים מוחפה נחותה (כבר פרשנתנו כז, ואילך), אבל של בהמ"ק ה' מאבאים כו' (ראה שבת נה, א ובפרשי"ז ותוס' שם), ו"האי רצפה" (ובחים כז, ב) במדבר ג, לא) המנורה והמזבחות איתקוש

(3) הובא בתויז"ט בסוף חגיגה.